

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра історії філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро НЕДІПА

«» 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

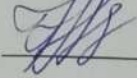
КОСМОЛОГІЯ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	031 Релігієзнавство
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Релігієзнавство
спеціалізація	-
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Соболевський Ярослав Андрійович, д.ф.н., доцент, доцент кафедри історії філософії

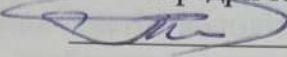
Пролонговано: на 20__/20__ н.р. Мисікова Т.П. «31» 08 2022 р.
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.

Розробники: *Соболевський Ярослав Андрійович, д.ф.н., доцент, доцент кафедри історії філософії*

Затверджено

« 30 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри історії філософії

 (Тарас КОНОНЕНКО)

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » серпня 2021 року №

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

« 31 » серпня 2021 року

Трилоніровано на 2022-2023 н.р. Лр. № від 31.08.22

Маслікова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечити студентів філософського факультету необхідним обсягом знань з космології в історії європейської філософії, ознайомити їх з різноманітними уявленнями про світобудову, місце та положення людини у всесвіті в історії філософії.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти повинні **знати** базові знання з космології та її зв'язок з історією філософської думки; базові знання з історії розвитку окремих філософських традицій; знання історії космології, міфології, астрономії, фізики; навички порівняльного аналізу різних філософських систем у межах одного історико-філософського періоду;

2. **Вміти** перекладати з мови оригіналу та аналізувати матеріал і самостійно проводити історико-філософську роботу з опрацювання текстів; володіти термінологічно-категоріальним апаратом філософського дослідження; здобувати навички самостійного визначення та розкриття змісту основних філософських понять, термінів, категорій;

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією про співвідношення різних космологічних уявлень в історії європейської філософії, специфіку виникнення і формування космологічних парадигм в історії філософії.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «*Космологія в історії філософії*» знайомить студентів із широким обсягом матеріалу як в історичному плані, починаючи з часів виникнення філософських поглядів в античності і до наших днів, так і в теоретичному плані – в курсі розглядаються проблеми філософії природи, філософії природничих наук, філософії історії, важливі космогонічні, космологічні та натурфілософські питання. Разом з тим, ця програма має на меті підвищити загальнотеоретичний рівень підготовки студентів, виробити у них фахові навички праці з філософською літературою космологічного змісту. Дана дисципліна «*Космологія в історії філософії*» викладається для студентів ОС «Бакалавр» на II курсі у I семестрі в обсязі 90 годин. З них лекційних – 30 години, семінарських – 14 години. Закінчується заліком у I семестрі. Курс «*Космологія в історії філософії*» передбачає ознайомлення студентів філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка з особливостями розвитку космології в історії філософії. Курс має важливе значення для розширення та поглиблення знань студентів в галузі історико-філософської науки і виступає неодмінною складовою підготовки сучасних фахівців релігієзнавства.

4. Завдання (навчальні цілі) – сформувані розуміння у студентів передумов та специфіки розвитку уявлень про світобудову в філософській думці, дослідити місце космології у системі гуманітарних знань, ознайомити студентів з історичними етапами становлення та розвитку космології в історії філософії. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, вивчити через прочитання першоджерел та їх аналіз космологічних уявлень філософів, теологів, релігієзнавців, соціальних та політичних діячів, митців минулого та сучасності, але й використовувати результати у своїх самостійних релігієзнавчих дослідженнях. Сприяти творчому пошуку та усвідомленню специфіки космологічного знання в контексті основних тенденцій розвитку сучасної філософії, астрономії та релігієзнавства.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ФК 2. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Здатність застосовувати інноваційні підходи у процесі дослідженні феномену релігії.

ФК 10. Здатність виявляти потенційні зв'язки предметних знань релігієзнавства і їх застосування при аналізі актуальних суспільних проблем.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет, методи, теоретичні засади та основну проблематику філософської космології, що склалися в історії філософії	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, письмова контрольна робота	10
1.2	основні космологічні та космогонічні теорії в історії філософії від античності до сьогодення	Лекція, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, письмова контрольна робота	7
1.3	співвідношення різних космологічних уявлень в історії європейської філософії, специфіку виникнення і формування космологічних парадигм в історії філософії	Самостійна робота	Конспект першоджерел	8
1.4	особливості основних філософських концепції в історії філософії, що містять космологічні, космогонічні, натурфілософські погляди на проблему співвідношення людини-природи, людини-космосу, людини-Бога	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	15
	Вміти:			
2.1	здійснювати пошук наукової літератури в бібліотеках та цифрових архівах, перекладати з мови оригіналу та аналізувати матеріал і самостійно проводити історико-філософську роботу з опрацювання текстів	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, пояснення до конспекту першоджерел презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	10
2.2	пояснювати кризь призму сучасної філософії науки, фізики, астрономії основні погляди щодо світобудови у різні історичні епохи, від античності і до сьогодення, використовувати інформаційні технології	Семінари, Самостійна робота	презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	10
2.3	володіти термінологічно-категоріальним апаратом філософського дослідження, знанням історії космології,	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного	10

	міфології, астрономії, фізики; навичками порівняльного аналізу різних філософських систем у межах одного історико-філософського періоду		дослідження, підготовка презентації	
2.4	здобувати навички самостійного визначення та розкриття змісту основних філософських понять, термінів, категорій натурфілософії, космології	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	10
	Комунікація:			
3.1	презентувати результати проведених історико-філософських досліджень космологічних ідей та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, презентацій, конспектів	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, підготовка презентації	5
3.2	вести дискусію стосовно питань філософської космології в умовах міждисциплінарного діалогу на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом філософської космології, філософії, релігієзнавства.	Семінари	Дискусії, презентація самостійного дослідження, підготовка презентації	5
	Автономність та відповідальність:			
4.1	вирішувати самостійно комплексні завдання, порівнювати результати досліджень наукової спільноти із результатами самостійно проведених досліджень космологічних ідей в історії філософії та релігієзнавстві	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
4.2	нести відповідальність за дотримання академічної доброчесності та використовувати у дискусіях в межах курсу достовірну та перевірену інформацію	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, підготовка презентації	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1	4.2
	Програмні результати навчання											
ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово, використовувати мови для ефективної міжкультурної комунікації.							+			+		+

виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До теми: 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«3» x 7 = 21	«5» x 7 = 35
Самостійна робота	До теми 3: Самостійна робота з текстами - конспект 5 текстів (Додаток самостійної роботи студента) до кінця жовтня	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10
	До теми 11: Підготовка презентації сучасних відомостей про небесні об'єкти (знайомство з сучасними відомостями про зірки та планети крізь призму історії спостережень та релігійних вірувань давнини з філософським аналізом інформації) (Додаток самостійної роботи студента) початок листопаду	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
	До теми 11: Написання тексту самостійного дослідження теорій походження Всесвіту (Додаток самостійної роботи студента) кінець листопаду	«10» x 1 = 10	«15» x 1 = 15

Підсумкова контрольна робота	До тем 1-10	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов’язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов’язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійна робота (конспект першоджерел):

2 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень

3. Самостійна робота (текст рекомендацій):

15-13 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов’язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження

12-10 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов’язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

9-6 балів - в цілому володіє матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

4. **Самостійна робота (дослідження цінностей) та підсумкова контрольна робота:**
- 20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження / підсумкової контрольної роботи
- 15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності
- 10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності
- 5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1. Методологія крос-культурних досліджень</i>				
1	Тема 1. Геоцентризм. Вступ до космології. Нариси з історії розвитку уявлень про світобудову	2		4
2	Тема 2. Космологія та космогонія філософів досократиків. Поняття: космос, фізис, логос	2	4	4
3	Тема 3. Порівняльний аналіз концепцій світобудови у вченнях про деміурга Платона та теології Арістотеля. Індивідуальна самостійна робота з текстами (конспекти)	4		2
4	Тема 4. Математичні дослідження космосу Птолемеєм. Трактат Альмагест.	2		4
5	Тема 5. Природна історія Гая Плінія. «Сатурналії» Макробі про римський календар	2	2	2
<i>Частина 2. Ціннісний вимір сучасних економік: крос-культурний аналіз</i>				
6	Тема 6. Геліоцентризм. Революція М. Коперніка. «Зоряний вісник» Галілео Галілея. Релігійне сприйняття новочасних космологічних теорій.	2	2	4
7	Тема 7. Порівняння космологічних вчень Кеплера та Галілея. Пантеїзм Дж. Бруно. Заперечення небесної сфери Т. Браге.	4		4
8	Тема 8. Еволюційна космологія І. Канта як відповідь на теорії І. Ньютона. Відчуження Духу у природу за Г. Гегелем.	2	2	4
9	Тема 9. А. Ейнштейн та теорія відносності. Е. Габбл про розширення Всесвіту	2	2	4
10	Тема 10. Сучасні теорії виникнення всесвіту (А. Лінде, Л. Смоліна, Н. Турока). Презентація сучасних відомостей про небесні об'єкти	2	2	4
11	Тема 11. Теорія Великого вибуху. Теорія інфляції. Модель розширення Фрідмана. Ієрархічна теорія. Ф. Цвіккі. Темна Енергія та Темна Матерія. презентація тексту самостійного дослідження теорій походження Всесвіту та їхній філософський аналіз	4		10
12	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	2		
	ВСЬОГО	30	14	46

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота – **46 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. *Виндельбанд В.* История древней философии. Пер. с нем. под ред. А.И.Введенского Киев: «Тандем», 1995. 368 с.
2. Вступ до астрофізики та космогонії: навч. посіб. / В. А. Захожай ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 207 с.
3. *Гельдерлин Ф.* Смерть Эмпедокла: Драма. / Пер. Я.Э. Голосовкера. Киев: СИНТО, 1994. 232 с.
4. *Гокінг С.* Чорні діри і молоді Всесвіти та інші лекції / Пер. Я. Лебедеко. Харків: КСД, 2019. 160 с.
5. *Гокінг С.* Коротка історія часу. Київ: К. І. С., 2015. 201 с.

Додаткова:

6. *Колчинский И. Г., Корсунь А. А., Родригес М. Г.* Астрономы: Биографический справочник. 2-е изд., перераб. и доп. Киев: Наукова думка, 1986. 512 с.
7. *Лурье С. Я.* Демокрит. Тексты. Перевод. Исследования. Л.: «Наука», 1970. 664 с.
8. *Сажин М. В.* Современная космология в популярном изложении. URSS. 2002. 240 с.
9. Українське небо. Студії над історією астрономії в Україні: збірник наукових праць / за заг. ред. О. Петрука. Львів: Інститут прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України, 2014. 767 с.
10. *Armitage A.* Copernicus, the Founder of Modern Astronomy. New York, NY: Dorset Press, 1990. 236 p.
11. *Graham D. W.* Explaining the Cosmos: the Ionian Tradition of Scientific Philosophy. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2006. 344 p.
12. *Graham D. W.* Science Before Socrates: Parmenides, Anaxagoras, and the New Astronomy. New York, NY: Oxford University Press, 2013. 287 p.
13. *Gregory A.* Ancient Greek Cosmogony. London, UK: Bloomsbury Academic, 2013. 320 p.